

Tartuntatautilain väliaikaisen 48 a §:n soveltaminen

KH 31.01.2022 § 21
531/00.02.01/2021

Eduskunta hyväksyi lain tartuntalain väliaikaisesta muuttamisesta 28.12.2021. Laki on tullut voimaan 1.1.2022 ja se on voimassa 31.12.2022 saakka. Tartuntatautilain väliaikaisella muutoksella säädettiin tartuntatautilain 48 a §:stä. Säännöstä sovelletaan 30 päivän kuluttua lain voimaantulosta.

Tartuntatautilain väliaikaisen 48 a §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa niissä tehtävissä, joihin liittyy lähikontaktin aiheuttama tartuntariski covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiille asiakkaille tai potilaille, saa käyttää vain erityisestä syystä henkilöä, joka ei ole osoittanut, että hänellä on rokotuksen tai enintään kuusi kuukautta aikaisemmin sairastetun laboratoriovarmistetun taudin antama suoja covid-19-tautia vastaan.

Koronarokote on tartuntatautilain 45 §:n tarkoittama vapaaehtoinen rokote. Vaikka tartuntatautilain 48 a §:n vaatimaa suojaa voidaan edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa niissä tehtävissä, joihin liittyy lähikontaktin aiheuttama riski covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiille asiakkaille tai potilaille, kyseessä ei ole sote-henkilöstön rokotepakko.

Hallituksen esityksen (230/2021) mukaan erityisenä syynä edellä kuvatulla suojaamattoman henkilöstön käyttämiselle voisi olla 1 momentin mukaiset edellytykset täyttävän henkilöstön puute tilanteissa, joissa asiakkaiden tai potilaiden turvallisuus edellyttää henkilöstön läsnäoloa. Näin olisi erityisesti tilanteessa, jossa uutta 1 momentin vaatimukset täyttävää henkilöstöä ei ole nopeasti tai ylipäänsä saatavilla. Erityinen syy olisi myös silloin, jos henkilö olisi aloittanut covid-19-rokotesarjan, mutta ei vielä olisi saanut täyttää rokotesarjaa rokotteiden antovälistä johtuen. Tällöin työnantajan tulisi kuitenkin varmistaa, että erityinen syy tällaisen henkilön käyttämiseen näissä tehtävissä poistuisi ja henkilö saisi täyden covid-19-suojan rokotusten antoväliin liittyvän suosituksen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta on korostanut, että covid-19-taudilta suojaamattoman henkilökunnan käytölle erityisestä syystä on asetettava korkea kynnys ottaen huomioon säännöksen tavoite suojata covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden asiakkaiden ja potilaiden henkeä ja terveyttä minimimallalla heidän riskiään saada covid-19-tartunta heidän hoitoonsa ja hoivaansa tai niihin liittyviin muihin tehtäviin osallistuvilta henkilöiltä. Lisäksi valtiokunta pitää erityisen syyn käytön korkeaa kynnystä tärkeänä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön terveyden suojelemiseksi.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön (StVM 37/2021) mukaan tilanteissa, joissa työnantaja erityisestä syystä käyttää vailla tartuntatautilain 48 a §:ssä tarkoitettua covid-19-suojaa olevaa työntekijää, työnantajan on työntekijöiden kuin potilaiden ja asiakkaiden suojaamiseksi huolehdittava riittävästä terveys- ja turvallisuudesta esimerkiksi asianmukaisin suojavarustein, hygieniatoimin, työjärjestelyin sekä vapaaehtoisuuteen perustuvien testausjärjestelyin. Hallituksen esityksen (230/2021) mukaan työnantajalle vapaaehtoisesti toimitetun covid-19-testin negatiivinen tulos voisi olla osoitus työntekijän terveysturvallisuudesta.

Hallituksen esityksen (230/2021) mukaan covid-19-rokotuksen antamalla suojalla tarkoitettaisiin suojaa, joka henkilölle muodostuu täyden covid-19-rokotesarjan vaikutuksena. Covid-19-rokotuksen antamalla suojalla tarkoitettaisiin myös suojaa, jonka covid-19-taudin enemmän kuin kuusi kuukautta aikaisemmin sairastanut henkilö on saanut yhden covid-19-rokotuksen saatuaan. Hallituksen esityksen mukaan niissä tehtävissä, joihin liittyisi lähikontaktin aiheuttama tartuntariski covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiille asiakkaille tai potilaille, tulisi covid-19-tautia vastaan saavutettavaa suojaa myös ylläpitää mahdollisesti tarvittavilla tehosterokotuksilla.

Hallituksen esityksen (230/2021) mukaan tehtävillä, joihin liittyisi lähikontaktin aiheuttama tartuntariski asiakkaalle tai potilaalle tarkoitettaisiin kaikkia niitä tehtäviä ja toimenpiteitä, joissa asiakkaalla tai potilaalla olisi covid-19-taudin tartuntamekanismit tuntien mahdollisuus altistua kyseiselle taudille. Säättely ei siis rajoittuisi pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtäviä hoitavaan henkilöstöön, vaan se koskisi myös esimerkiksi sellaisissa siivous- tai ruokahuollon tehtävissä toimivia henkilöitä, jotka tehtäviään hoitaessaan voisivat aiheuttaa asiakkaalle tai potilaalle covid-19-tartuntariskin esimerkiksi ollessaan hänen kanssaan samassa tilassa tai huoneessa. Hallituksen esityksen (230/2021) mukaan suoja covid-19-tautia vastaan olisi kuitenkin perusteltua olla myös sellaisissa tehtävissä toimivilla, jotka eivät ole suorassa lähikontaktissa asiakkaaseen tai potilaaseen, mutta jotka voisivat levittää tartuntaa edelleen sellaiseen henkilöstöön, joka työskentelisi tehtävissä, joihin sisältyisi lähikontaktin aiheuttama tartuntariski covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiille asiakkaille ja potilaille.

Työntekijä, joka ei lääkärin toteamasta lääketieteellisestä syystä voi ottaa rokotetta, voi osoittaa suojan covid-19-tautia vastaan todistuksella hänelle enintään 72 tuntia ennen työvuoroon saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisesta tuloksesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on painottanut mietinnössään, että em. tilanteissa työntekijän testauksen tulee tapahtua palvelujärjestelmän vastuulla luotettavasti eikä esimerkiksi itse tehtävän kotitestauksen voida katsoa olevan tähän tarkoitukseen riittävää.

Jos työntekijä ei suostu antamaan tietoa rokotesuojastaan tai sairastamastaan koronataudista eikä osoita suojaansa koronaa vastaan koronatestituloksella, työnantajan on oletettava, ettei työntekijällä ole tartuntatautilain 48 §:n 1 momentissa tarkoitettua suojaa tautia vastaan.

Jos työntekijällä ei ole tartuntatautilain 48 a §:n tarkoittamaa suojaa covid-19-tautia vastaan, tartuntatautilain 48 a §:n 3 momentin mukaan työnantajan on ensisijaisesti tarjottava työntekijälle muuta työsopimuksen mukaista työtä tai, jos tällaista ei ole tarjolla, muuta työntekijälle sopivaa työtä KVTES:n mukaan ja tarvittaessa yt-menettelyin. Jos tällaista työtä ei ole tarjolla tai työntekijä ei suostu sitä vastaanottamaan, työnantajalla ei ole palkanmaksuvelvollisuutta työnteon estymisen ajalta. Tällöin työnteon estymisen katsotaan johtuvan työntekijästä johtuvasta syystä hänen työntekoedellytystensä puuttumisen vuoksi. Palkanmaksun keskeytys jatkuu, kunnes työntekijällä on tartuntatautilain 48 a §:n tarkoittama suoja tai työnantaja pystyy tarjoamaan työntekijälle tartuntatautilain 48 a §:n tarkoittamaa muuta työtä. Palkanmaksun keskeytys päättyy viimeistään silloin, kun tartuntatautilain 48 a §:n voimassaolo päättyy.

Työnantajan tulee tehdä arvio työntekijöistä, joilta tartuntatautilain 48 a §:n tarkoittamaa suojaa voidaan edellyttää. Työnantajalla tulee olla mahdollisuus saada kirjallinen selvitys työntekijältä asianmukaisen suojan varmistamiseksi sekä säättelyyn liittyvien asiakkaiden, potilaiden ja työntekijöiden suojaamisvelvoitteiden täyttämisen osoittamiseksi (StVM 37/2021). Poikkeuksellisissa

kiiretilanteessa on mahdollisuus hyväksyä myös muunlainen luotettava selvitys ja kirjallisen selvityksen toimittaminen jälkikäteen.

Tuusniemen kunnassa on arvioitu, että tartuntatautilain 48 a §:ä sovelletaan koko sosiaalitoimen henkilöstöön, keskuskeittiön koko henkilöstöön, terveyskeskuksen laitoshuollon henkilöstöön sekä palvelukeskuksen ja terveyskeskuksen kiinteistöhuollon henkilöstöön. Tartuntatautilain 48 a §:n perusteella edellä lueteltu henkilöstöltä on pyydetty kirjalliset todistukset täydestä covid-19-rokotesarjasta tai covid-19-taudin sairastamisesta vähemmän kuin kuusi kuukautta aikaisemmin. On todettu, että vaadittava rokotussuoja puuttuu yksittäisiltä työntekijöiltä, joiden kohdalla sovellettavaksi tulevat tartuntalain 48 a §:n edellä kuvatut säädökset.

Kunnanhallitukselle ehdotetaan väliaikaisen tartuntatautilain 48 a §:n soveltamista Tuusniemen kunnassa seuraavasti:

Tuusniemen kunnassa tartuntatautilain 48 a §:ä sovelletaan koko sosiaalitoimen henkilöstöön, terveyskeskuksen laitoshuollon henkilöstöön sekä palvelukeskuksen ja terveyskeskuksen ateriapalvelun ja kiinteistöhuollon henkilöstöön.

Tartuntatautilain 48 a §:n perusteella edellä lueteltu henkilöstöltä on pyydetty kirjalliset todistukset täydestä covid-19-rokotesarjasta tai covid-19-taudin sairastamisesta vähemmän kuin kuusi kuukautta aikaisemmin. On todettu, että vaadittava rokotussuoja puuttuu yksittäisiltä työntekijöiltä, joiden kohdalla sovellettavaksi tulevat tartuntalain 48 a §:n edellä kuvatut säädökset.

Sovellettavaksi tulee mm. suojaamattoman työntekijän käyttäminen määräaikaan eriytyneen syyn perusteella, kun henkilö on aloittanut covid-19-rokotesarjan, mutta ei vielä ole saanut täyttä rokotesarjaa rokotteiden antovälistä johtuen. Tällöin työnantajan tulee varmistaa, että erityinen syy poistuu ja henkilö saa täyden covid-19-suojan rokotusten antoväliin liittyvän suosituksen mukaisesti. Lisäksi työnantajan on työntekijöiden ja asiakkaiden suojaamiseksi huolehdittava riittävästä terveysturvallisuudesta esimerkiksi asianmukaisin suojavarustein, hygieniatoimin, työjärjestelyin, vapaaehtoisuuteen perustuvien testausjärjestelyin sekä työnantajalle vapaaehtoisesti toimitetun enintään 72 tuntia ennen työvuoroon saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisen tuloksen avulla.

Mikäli laissa mainittua erityistä syytä suojaamattoman henkilöstön käytölle ei ole, sovellettavaksi tulee myös tartuntatautilain 48 a §:n 3 momentti, jonka mukaan työnantajan on ensisijaisesti tarjottava työntekijälle muuta työsopimuksen mukaista työtä tai, jos tällaista ei ole tarjolla, muuta työntekijälle sopivaa työtä. Jos tällaista työtä ei ole tarjolla tai työntekijä ei suostu sitä vastaanottamaan, työnantajalla ei ole palkanmaksuvelvollisuutta työnteon estymisen ajalta. Tällöin työnteon estymisen katsotaan johtuvan työntekijästä johtuvasta syystä hänen työntekoaikavastuunsa puuttumisen vuoksi.

Kunnalla on yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 15 § perusteella yksityisten sosiaalipalvelujen valvontavelvollisuus, jota toteutetaan ensisijaisesti antamalla palvelujen tuottamisessa tarpeellista ohjausta ja neuvontaa sekä seuraamalla toiminnan kehitystä yhteistyössä palvelujen tuottajan kanssa. Yksityisiä palveluntuottajia ohjataan tartuntatautilain väliaikaisen 48 a §:n soveltamisessa ja toteutumista seurataan.

Vammaispalvelulain (380/1987) 8 d § 2. momentin 1 kohdan mukaan henkilökohtaista apua voidaan järjestää korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustan-

nukset. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 6 § mukaan kunnan asukkaiden saatavissa on oltava sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden neuvontaan ja ohjaukseen. Henkilökohtaisen avun asiakkaille järjestetään neuvontaa ja ohjausta tartuntatautilain väliaikaisen 48 a § soveltamisessa henkilökohtaisten avustajien työsuhteissa.

Valmistelijat	Sosiaalijohtaja Eija Suorsa, puh. 044 7209 049 ja vanhustyön johtaja Lea Mustonen, puh. 040 766 9515
Kj:n päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää väliaikaisen tartuntatautilain 48 a §:n soveltamisesta Tuusniemen kunnassa esittelytekstin mukaisesti. Kunnanhallitus päättää väliaikaisen tartuntatautilain 48 a §:n soveltamisesta Tuusniemen kunnassa esittelytekstin mukaisesti.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.